

УДК 7.038.6

Новодарська А.Є.,

*бакалавр кафедри вокально-хорового, хореографічного та образотворчого мистецтва,
факультету початкової освіти та мистецтва,
Дрогобицький державний педагогічний
університет імені Івана Франка
м. Дрогобич, Україна
(payanovanastya@gmail.com)*

Мартинів О.О.

*викладач кафедри вокально-хорового,
хореографічного та образотворчого мистецтва,
Дрогобицький державний педагогічний
університет імені Івана Франка
м. Дрогобич, Україна
(o_martyniv@dspu.edu.ua)*

Постмодернізм як феномен культури і мистецтва

У статті досліджено особливості постмодернізму як феномену культури і мистецтва. З'ясовано, що постмодернізм – це особливий світогляд, відображення стану душі. Встановлено, що постмодернізм виник як відображення реалій світу, що після двох світових воєн, післявоєнного поділу світу та стрімкого розвитку технологій бачився складним, хаотичним, позбавленим загальних моральних, етичних, естетичних, світоглядних цінностей.

Ключові слова: *постмодернізм, мистецтво, культура.*

Postmodernism as a phenomenon of culture and art

The article examines the peculiarities of postmodernism as a phenomenon of culture and art. It was found that postmodernism is a special worldview, it is a reflection of the state of the soul. It is established that postmodernism arose as a reflection of the realities of the world, which after two world wars, the post-war division of the world and the rapid development of technologies was seen as complex, chaotic, devoid of general moral, ethical, aesthetic, worldview values.

Keywords: *postmodernism, art, culture.*

Постановка проблеми. Постмодернізм – це особлива світоглядна концепція, яка сформувалася у другій половині ХХ ст. як новий спосіб світовідчуття і світорозуміння. Постмодернізм виник як відображення реалій світу, що після двох світових воєн, післявоєнного поділу світу та стрімкого розвитку технологій бачився хаотичним, позбавленим загальних моральних, етичних, естетичних, світоглядних координат. Культуру постмодерну часто описують як явище, просякнуте відчуттям «кінця історії», коли, зрештою, немає основи для появи нових, оригінальних, естетичних ідей. Американський письменник Джон Барт трактує концепцію постмодернізму як культуру нового художнього змісту, а не як культуру занепаду, вичерпності (Соболь, 1997: с. 45).

Аналіз основних досліджень і публікацій. Значний внесок у теорію постмодернізму зробили французькі учені Р. Барт, М. Фуко, Ю. Крістева, Ж. Лакан, Ж. Делез, Ж. Дерріда, Ж. Женетт, Ж.-Ф. Ліотар, американці І. Хассан, Ф. Джеймсон, голландці Д. Фоккема, Т. Д'ан, англійці Дж. Батлер, Д. Лодж, М. Бредбері. До поняття «постмодернізм» зверталися і філософи Ж. Дерріда, Ж. Баттей, Ж.Ф. Ліотар та ін.

Мета статті – дослідити особливості постмодернізму другої половини ХХ ст. як феномену культури і мистецтва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Культура постмодерну подолати обмеженість культури Нового часу, яка ґрунтувалась на ідеї пріоритету новації над традицією (Соболь, 1997, с. 24). Культ інновацій став своєрідним відображенням ідеї культурної прогресії, віри, що те, що колись було відкриттям, втрачає цінність. Втративши традицію, культура також втрачає свій контекст, мережу значень, яка забезпечує її стабільність і постійність.

Втрата цього контексту призводить до того, що людина втрачає ідентичність: вона більше не пов'язана з попередніми та наступними поколіннями, вона більше не знаходить сенсу для власного існування (Шариков, 2008: с. 34).

Відкидаючи неймовірну можливість перетворення життя за допомогою мистецтва, представники постмодернізму прийняли буття

таким, яке воно є, і зробили мистецтво надзвичайно відкритим, повноцінним, наповненим не імітаціями чи спотвореннями життя, а фрагментами реальних життєвих процесів.

У мистецтві стерто всі сліди старих табу, всі відмінності «високого і низького», взагалі прекрасного і взагалі потворного. «На відміну від колишнього неприйняття чи практики випадкових контактів з масовою культурою мистецтво поставангарду активно вступає в неї, іронічно її переосмислюючи і даючи їй випереджальні завдання в сфері моди, музики, танцю, реклами. Так складається єдине, пульсуюче художнє середовище, де колишні поняття «елітарного» і «масового» втрачають усякий зміст» (Соболь, 1997: с. 44). Феномен постмодернізму – це феномен гри, феномен самоспростування, феномен парадоксу. Це явище є відсталим, не спрямованим у майбутнє і безнадійне. У цьому його основна відмінність від модернізму. Постмодернізм – це образ реальності, образ, сповнений іронії.

Мистецтво постмодернізму створює відчуття існування у межах цілої культури. Це мистецтво постає як п'єса зі щораз більшою кількістю персонажів, що діють і взаємодіють, воно поєднує минуле, сьогодення та майбутнє, завдяки йому ми існуємо в одному культурному просторі зі Шекспіром – він стає нашим сучасником і може стати нашим співрозмовником.

Відновлення зв'язку з традицією здійснюється шляхом творчого переосмислення елементів культури минулого, яке може набувати різноманітних форм. Наприклад, «вплітання в тканину сучасного художнього твору образів і прийомів мистецтва попередніх епох, пародіювання, маніпулювання змістом при достовірному відтворенні формальних ознак оригіналу, іронічного переосмислення або діалогу» (Грані постмодернізму).

«Мистецтво нібито повинно слугувати засобом деміфологізації та демістифікації. З огляду на це художній твір постмодернізму позбавлений єдиного смислового центру. Він є «текстом» – принципово незавершеним твором, нашаруванням смислів, що вимагає нескінченного занурення в його глибину» (Грані постмодернізму).

Відкидаючи стилістичну й жанрову визначеність класичного мистецтва, поєднуючи природне й надприродне, фантастичне й гротескне, серйозне й комічне, мистецтво постмодерну відображає той хаос, який панував у житті.

Гра – свідомо обраний принцип постмодерністського мистецтва. Ця гра пропонує різноманітні можливості для глядача. Реципієнт твору мистецтва стає учасником творчого процесу і може разом із митцем по-своєму завершити твір, створюючи нову завершеність. При цьому художня творчість розуміється як живий процес, інстинктивний і самоцінний, схожий на нескінченність самого життя, а поява нового жанру театрального мистецтва стала виявом принципу гри в мистецтві постмодерну (Соболь, 1997: с. 65).

Постмодерністський фрістайл (англ. freestyle – вільний стиль) не лише долає дистанцію між епохами та культурами, між митцем і реципієнтом, а й проголошене сучасністю протиставлення між елітарністю та масовим мистецтвом.

Постмодерністська культура спрямована на подолання цих крайнощів і створення атмосфери духовного зв'язку між людьми в суспільстві. Подолання дистанції між популярністю і високою художністю яскраво виявилось у музичному мистецтві. Прикладом таких поєднань є рок-опери та мюзикли.

Висновки. Отже, мистецтво постмодернізму є своєрідною лабораторією, в якій відбувається складний синтез сучасних характеристик і діалогічне врегулювання суперечностей, накопичених у попередні епохи:

- серйозність та іронічність; традиційність і комп'ютеризована сучасність;- раціоналістичність і містичність;- політизованість й еротичність; потік свідомості й гострота сюжетної дії.

Список використаної літератури

1. Грані постмодернізму. URL: https://zarlit.com/reader/epoch_zar_lit/12.html (дата заернення: 24.04.2024)
2. Соболь, О. М. (1997). Постмодерн і майбутнє філософії. Київ : Наукова думка. 185 с.

3. Шариков, Д.І. (2008). Класифікація сучасної хореографії: напрями, стилі, види. Київ : Вид. Вадим Карпенко. 168 с.
4. Шариков, Д.І. (2013). Мистецтвознавча наука хореологія як феномен художньої культури. Філософія балету та онтологія танцю : монографія. Київ : КиМУ. Ч. I. 204 с.